

Antwerpen, 16 december 2014.

Aan de provincieraadsleden
van de provincie Oost-Vlaanderen

Betreft: Draagvlakmodel van planproces energielandschap Oost-Vlaanderen

Geachte,

Gelet op de agendering van de definitieve vaststelling van de PRUP's Windlandschappen 'Eeklo-Maldegem' en 'E40 van Aalter tot Aalst' op de Provincieraad van 17 december, wenst de coöperatieve windenergiesector uw aandacht te vestigen op zijn standpunten inzake de planningsprocessen en de participatie in windenergie. De Vlaamse verenigingen en coöperaties van burgers voor hernieuwbare energie die de internationaal erkende principes van het coöperatief ondernemen¹ toepassen (wat neerkomt op het principe van de rechtstreekse participatie) hebben zich immers verenigd in Rescoop.be² en zijn geen lid meer van de Vlaamse Wind Energie Associatie³.

Het initiële opzet van de energielandschappen Oost-Vlaanderen is een goed initiatief om de realisatie van windenergie in de provincie te bevorderen, de betrokkenheid van de bevolking te verhogen en het draagvlak te versterken. Dit blijkt uit de feedback van de verschillende infomarkten die in alle concentratiezones werden gehouden. Naar aanleiding van het initiatief van de Provincie hebben er zich op korte tijd reeds twee lokale burgercoöperaties gevormd. Energent wil invulling geven aan de rechtstreekse participatie in de concentratiezone E40 en Volterra in de concentratiezone Eeklo-Maldegem. In de gemeentes die zich in de concentratiezones bevinden, zijn ondertussen al meer dan 5000 gezinnen lid van een burgercoöperatie die het principe van de rechtstreekse participatie onderschrijft.

We stellen vast dat voor vele burgers en voor een aantal gemeentebesturen die zich in deze "concentratiezones" bevinden, de voorgestelde rechtstreekse participatie van 20% als kruimels worden aanzien, terwijl de projectontwikkelaars en grondeigenaars met de taart gaan lopen. Nochtans is de wind een gemeen goed dat ten goede zou moeten komen van de lokale gemeenschap. We verwijzen daarbij naar de visietekst van de gemeentebesturen van Eeklo en Maldegem waar 50% rechtstreekse participatie vooropgesteld wordt als eerlijker verdeling van lusten en lasten⁴.

¹ http://www.rescoopv.be/images/Documenten_NL/Publicaties/Folders/flyer_ICAprincipes_2014.pdf

² http://www.rescoopv.be/images/Documenten_NL/Publicaties/Folders/flyer_rescoopbe2014def.pdf

³ http://www.rescoopv.be/images/Documenten_NL/20140224_Brief_Ecopower_en_Beauvent_-_uittrede_uit_VWEA.pdf

⁴ http://www.eeklo.be/nieuwsitems/2014/maart_2014/Lokale_overheden_eisen_meer_windwinst_voor_inwoners

REScoop deelt de visie met de provinciale overheid dat **rechtstreekse participatie** een noodzakelijk instrument is voor het creëren van draagvlak, lokale verankering en betrokkenheid van de bevolking. In het alternatieve businessmodel van de rechtstreekse participatie primeert immers de gebruikerswaarde boven de aandeelhouderswaarde. De windturbines worden dan niet meer gezien als een investering die geld moet opleveren voor een beperkt aantal kapitaalkrachten, maar als installaties die schone energie leveren aan zoveel mogelijk burgers. Rechtstreekse participatie mobiliseert dus weldegelijk de maatschappelijke steun voor projecten hernieuwbare energie.

REScoop.be deelt de visie met de provinciale overheid dat de burger de vrije keuze moet hebben onder welke vorm zij of hij wil participeren, en dat elke projectontwikkelaar de vrije keuze heeft welk participatiemodel hij al dan niet aanbiedt. Daarom steunt REScoop de visie van de Oost-Vlaamse provinciale overheid om deze keuzes ook mogelijk te maken, door in elk windproject een stukje voor te behouden voor **rechtstreekse participatie**. In de huidige situatie wordt de burger de keuze tot rechtstreekse participatie immers ontzegd, omdat de interessante gronden voor windprojecten reeds lang onder contract liggen bij de commerciële projectontwikkelaars die in het beste geval de burger een beleggingsproduct aanbieden via een zogenaamde coöperatie die in handen is van de ontwikkelaar: de coöperatieve constructie wordt met andere woorden als façade gebruikt. Om de keuze voor **rechtstreekse participatie** mogelijk te maken, is bijsturing noodzakelijk zoals de provincie voorschrijft.

We hebben dit standpunt reeds eerder overgemaakt aan de gedeputeerden en de betrokken diensten. Wanneer de keuzemogelijkheid voor **rechtstreekse participatie** niet zou worden aangeboden via een initiatief van de overheid, dan valt rechtstreekse participatie uit de boot omdat de ontwikkelaars doorgaans alleen beperktere vormen van participatie aanbieden. Het staat de ontwikkelaars uiteraard vrij om bovenop de door de provincie opgelegde rechtstreekse participatie, de andere participatievormen die zij verkiezen, aan te bieden, zodat de burgers effectief kunnen kiezen voor die participatievorm die ze verkiezen.

Enkel financiële participatie?

De beperking in de keuze van participatievorm die de commerciële projectontwikkelaars via VWEA willen bekomen, heeft als doel te verhinderen dat burgers zich organiseren en hun energievoorziening in eigen handen nemen. In die context moet de IPSOS enquête van het VWEA dan ook gelezen worden. Meer dan een onderbouwde uitspraak te kunnen doen over de maatschappelijke wenselijkheid van burgerparticipatie in windenergie, legt deze IPSOS peiling vooral de tweeslachtigheid binnen de VWEA bloot: eerst zelf afkomen met financiële participatiemodellen die al bij al (misschien ten gevolge Electrawinds-Groenkracht debacle) een beperkt succes kennen; dan her en der gaan verkondigen dat burgerparticipatie in windenergie toch wel een groot risico inhoudt en vervolgens vanuit deze tweeslachtige houding een peiling organiseren bij de bevolking over de wenselijkheid van participatie in windenergie ...

Bij de IPSOS peiling van VWEA kan men zich dus heel wat vragen stellen: over de mate waarin burgers werden geïnformeerd over de verschillende participatiemodellen vooraleer ze een uitspraak deden. De peiling komt uit op een schamele 10% van de bevolking die effectief vraagt voor rechtstreekse participatie. Maar zelfs met dit betwistbaar resultaat, zou de conclusie van VWEA moeten zijn dat 10% van de windoogst opengesteld wordt voor rechtstreekse burgerparticipatie.

Exact wat de provincies Oost-Vlaanderen en Limburg vragen. Een welgekomen mobilisatie van steun voor windprojecten. Indien VWEA werkelijk opkomt voor een gedragen ontwikkeling van windenergie, dan kan ze hier niet tegen zijn!⁵

REScoop stelt dat het de rol is van de Vlaamse en provinciale overheid om alle vormen van participatie mogelijk te maken en te verhinderen dat bepaalde vormen van participatie uitgesloten worden. Zeker wanneer overduidelijk blijkt dat **rechtstreekse participatie** een duidelijke meerwaarde heeft als het aankomt op draagvlakversterking, lokale verankering en betrokkenheid van de bevolking. Dit wordt visueel krachtig samengevat in 90 seconden op:

<https://www.youtube.com/watch?v=ikhhriZby5U> . Dit filmpje toont ook aan dat de eis voor rechtstreekse participatie gedragen wordt door heel wat organisaties uit het middenveld. Zo vraagt ook het transitienetwerk middenveld meer ruimte voor directe burgerparticipatie in onze energievoorziening van de toekomst.⁶

Een belangrijke actie die het draagvlak voor windenergie zal vergroten is meer samenwerking op de verschillende beleidsniveaus, tussen de verschillende administraties, met een grotere betrokkenheid van de bevolking, zowel tijdens de planning als bij de uitbating, zodat het afwegingsproces over waar er windturbines kunnen komen transparanter verloopt. Het lopend initiatief van de provincie Oost-Vlaanderen moet dan ook uitmonden in een nieuw Vlaams winddecreet⁷ dat ruimte schept voor rechtstreekse burgerparticipatie in windenergie. Want de wind is van iedereen, de wind is een gemeen goed dat niet zomaar geprivatiseerd mag worden onder de neus van de bevolking.

Wij danken u voor de aandacht die u aan dit schrijven heeft gewijd en hopen dat u dit effectief mee wil vertalen in het beleid van uw provincie.

Hoogachtend,

Dirk Vansintjan,
Ondervoorzitter van Rescoop

⁵ Uitgebreider standpunt van rescoop.be over draagvlak en participatie mbt planproces Oost-Vlaanderen op: http://www.rescoopv.be/images/Documenten_NL/Standpunten/Standpunt_-_Over_Draagvlak_en_Participatie.pdf

⁶ Zie document 'rechtvaardige financiering van de energietransitie punt 3.5 op pag. 27 op <http://www.transitienetwerkmiddenveld.be/nieuws/80-de-factuur-van-de-energietransitie>

⁷ Zie artikel in Oikos 70 van maart 2014 <http://www.transitienetwerkmiddenveld.be/nieuws/leven-binnen-ecologische-grenzen/82-participatie-in-hernieuwbare-energie>